

13. Про затвердження інституту первинних дилерів на ринку державних цінних паперів [Електронний ресурс] : Постанова КМУ від 14.04.2009 р. № 363. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/363-2009-%D0%BF>

14. Порядок проведення сертифікації підприємств, які здійснюють оптову реалізацію (дистрибуцію) лікарських засобів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2005 р. № 421. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1013-05>

15. Щодо надання статусу дистриб'ютора з продажу пам'ятних монет України банкам України та визначення умов їх роботи на 2009 рік [Електронний ресурс] : лист Національного банку України від 28.04.2009 р. № 11-311/1701-7969. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v7969500-09>

16. Дистрибуція в Європе: взгляд виробителя [Електронний ресурс] : По матеріалам доклада президента Arbed Group Фернанда Вагнера (Fernand Wagner). – Режим доступу : <https://studfiles.net/preview/351215/page:5/>

17. Вашкелевич В. Развитие сети дистрибуции металлургической продукции в Польше / В. Вашкелевич, Б. Ренбиаш // Металлоснабжение и сбыт. 2001. – № 6. – С. 29–33.

18. Кроликов Д. Дистрибуция в России: история, современность, тенденции развития [Электронный ресурс] / Денис Кроликов, Андрей Корбут. – Режим доступа : <http://www.marketing.spb.ru/read/article/a58.htm>

19. Как работают европейские дистрибьюторы? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kpd.ua/2016/02/21/kak-rabotayut-evropejskie-distrib-yutory/>



УДК 349.6

В. А. Зуєв, кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри цивільного, господарського
та екологічного права Університету
митної справи та фінансів

ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОГО ТА ЕКОЛОГО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Розглянуто проблеми гармонізації господарсько-правового та еколого-правового регулювання у сфері поводження з відходами. Обґрунтовано положення, що проблематика поводження з відходами фактично розривається між двома діаметрально протилежними максимумами: з одного боку, збільшення господарського потенціалу, задоволення економічних потреб населення, що безпосередньо залежить від кількісних та якісних показників розвитку виробничих відносин, а з іншого – досягнення не реального наразі стану нульового утворення відходів.

© В. А. Зуєв, 2017

Доведено необхідність запровадження деталізованих вимог до секторально-господарського законодавства у сфері поводження з відходами в частині повторного використання, утилізації та ліквідації виробленої продукції та сировини, упаковки, матеріалів, що використовуються з метою забезпечення його екологізації, гармонізації вимог екологічного та господарського законодавства.

Ключові слова: відходи; поводження з відходами; екологічне підприємництво; охорона навколишнього природного середовища; ресурсоощадження.

The paper studies problems of harmonization of legally commercial and legally ecological regulation in the area of waste handling.

The provision is substantiated that problematics of waste handling is actually inconsistent with two diametrically opposite maxims, on the one hand, it is the increase of commercial potential, satisfaction of economical needs of the population, which directly depends on quantitative and qualitative indicators of development of manufacturing relations, and, on the other hand, it is the achievement of zero waste production that is unreal at present.

The conclusion is stated that the goal of the modern system of legislation in the area of waste handling might be the construction of an integrated three-vector model of legal regulation, that will achieve the fulfilment of three main targets: 1) waste prevention in the future; 2) performance of the system that provides minimization of their formation and safe waste handling; 3) arrangement of conditions for solving problems of previously accumulated waste.

The need of introducing of implementation of detailed requirements in the area of waste handling in terms of reuse, utilization and liquidation of manufactured products and raw materials, packaging, materials used in sectoral commercial legislation in order to provide its environmentalization, harmonization of requirements of environmental and economical legislation is proved.

Key words: waste; waste management; ecological enterprise; environmental protection; resource preservation.

Постановка проблеми. Відходи є невід’ємним результатом і наслідком економічного розвитку суспільства, ускладнення його економіко-господарської системи, розвинутості виробничих процесів. Тобто вони мають яскраво виражену економіко-господарську природу. При цьому стан поводження з ними (у своїх різних аспектах: виробничому; правовому, соціокультурному тощо) виступає мірилом цивілізованості цього суспільства. Таким чином, проблематика поводження з відходами фактично розривається між двома діаметрально протилежними максимами: з одного боку, збільшення господарського потенціалу, задоволення економічних потреб населення, що безпосередньо залежить від кількісних та якісних показників розвитку виробничих відносин, а з іншого – досягнення не реального наразі стану нульового утворення відходів. Зазначена проблематика ускладнюється ще й тим, що, навіть уявивши, ніби суспільству вдалось досягнути нульового утворення відходів, перед ним усе одно залишається проблема ліквідації вже накопичених відхо-

дів, що в багатьох випадках є не менш, а то й більш складним питанням, оскільки, якщо сучасні технології орієнтовані на мінімізацію утворення відходів, використання екологічно безпечних технологій, матеріалів, сировини, а за неможливості обрання найменш екологічно шкідливого варіанта, то тривалий час зазначені аспекти повністю ігнорувались.

З огляду на зазначені позиції, констатуємо, що метою сучасної системи законодавства у сфері поводження з відходами має стати побудова комплексної тривекторної моделі правового регулювання, котра уможливить реалізацію трьох основних завдань:

- 1) запобігання утворенню відходів у майбутньому;
- 2) функціонування системи, що забезпечує мінімізацію утворення та безпечне поводження з відходами;
- 3) створення умов для розв'язання проблем раніше накопичених відходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на те, що науки господарського та екологічного права протягом останніх десятиліть активно розвивалися, залишається малодослідженою сферою проблематика, що перебуває на стику цих наук. Крім того, однобічний, суто господарсько-правовий або еколого-правовий підходи до вирішення цих питань призводять до перекосів у правовому регулюванні та в побудові (без належного обґрунтування, а в ряді випадків – і нагальної потреби) диференційованих моделей регулювання, втрати потенційних можливостей комплексного розв'язання еколого-господарських проблем. Питання, які перебувають на стику еколого-правової та господарсько-правової науки, досліджувались епізодично або в межах окремих напрямів А. Г. Бобковою, Г. Д. Джумагельдієвою, Д. Д. Задахайло, Н. Р. Кобецькою, В. В. Костицьким, О. В. Шаповаловою. Крім того, теоретичну базу дослідження становлять позиції таких учених, як В. І. Андрейцев, А. П. Гетьман, Д. В. Задахайло, М. В. Краснова, Р. С. Кірін, В. А. Устименко та ін.

Мета статті – аналіз тенденцій та перспектив розвитку законодавства у сфері поводження з відходами у контексті реалізації сучасної екологічної та господарської політики України, виявлення потенційних проблем, пов'язаних із диференціалізацією законодавства в цій сфері, формування пропозицій щодо забезпечення уніфікованого підходу до створення ефективної системи законодавства у сфері поводження з відходами на засадах гармонізованого еколого-господарського підходу.

Виклад основного матеріалу. Актуальні завдання та пріоритети у сфері поводження з відходами знаходять своє часткове підтвердження у політиках розвинутих країн, які базуються на сучасних наукових еколого-господарських і ресурсощадних концепціях. Яскравим вираженням такої політики є принцип ієрархії відходів, який знайшов своє відображення в ст. 4 Директиви Європейського парламенту та ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 р. про відходи та скасування деяких Директив. Зокрема, Директивою передбачається, що в законодавстві та політиці із запобігання утворенню відходів та управління ними у першочерговому порядку слід застосовувати таку ієрархію відходів:

- (a) запобігання;
- (b) підготовка до повторного використання;
- (c) переробка;

- (d) інша утилізація, наприклад відновлення енергії;
- (e) ліквідація [1].

Зазначена ієрархія, як вбачається, відповідає сучасним ціннісним орієнтирам розвитку господарського потенціалу. Вона має застосовуватись щодо всіх видів відходів. Утім необхідно зазначити, що цією ж Директивою за державами-членами закріплено необхідність заходів із заохочення вибору варіантів, які забезпечують найкращий з екологічного погляду результат. Для цього можуть знадобитися окремі потоки відходів, що відходять від ієрархії, якщо це виправдано турботою впродовж життєвого циклу про загальний вплив вироблення таких відходів та управління ними [1].

Крім того, сама Директива має обмежене застосування, оскільки в ст. 2 наголошено, що зі сфери застосування цієї Директиви слід виключити таке:

- (a) газоподібні стічні води, що викидаються в атмосферу;
- (b) землю (на місці), включаючи невикопаний забруднений ґрунт і будівлі, постійно пов'язані із землею;
- (c) незабруднений ґрунт та інші природні матеріали, викопані під час будівельних робіт, якщо зрозуміло, що такий матеріал використовуватиметься з метою будівництва в його природному вигляді на місцевості, з якої його було викопано;
- (d) радіоактивні відходи;
- (e) виведені з ладу вибухівки;
- (f) фекальні речовини, якщо такі не зазначені у частині 2 (b), солому та інші природні безпечні сільськогосподарські або лісові матеріали, що використовуються в сільському господарстві, лісовому господарстві та для виробництва енергії з такої біомаси шляхом процесів або методів, які не завдають шкоди довкіллю чи не ставлять під загрозу здоров'я людини [1].

Зі сфери застосування цієї Директиви слід виключити таке у межах, в яких воно охоплено законодавством Співтовариства:

- (a) стічні води;
- (b) побічні продукти життєдіяльності тварин, у тому числі перероблені продукти, зазначені у Регламенті (ЄС) № 1774/2002, за винятком тих, які призначені для спалювання, поховання або використання для біогазу чи компостування рослин;
- (c) туші тварин, які померли не шляхом забою, включаючи тварин, убитих для зупинення епізоотичних захворювань і з якими слід поводитися відповідно до Регламенту (ЄС) № 1774/2002;
- (d) відходи, що утворилися в результаті розвідки, видобутку, обробки й зберігання мінеральних ресурсів та роботи каменоломень, як зазначено у Директиві Європейського парламенту та ради 2006/21/ЄС від 15 березня 2006 р. про управління відходами видобувної промисловості [1].

Таким чином, у рамках законодавства ЄС утворюється кілька напрямів регулювання окремих потоків відходів, які хоча й за об'єктивними ознаками відповідають змісту поняття "відходи", але мають свою специфіку і, як наслідок, власний правовий режим.

Зазначений підхід фактично був сприйнятий Україною, він є обов'язковим для реалізації в рамках вимог, взятих на себе внаслідок ратифікації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Однак слід констатувати, що в ряді випадків наскрізна, інтегрована політика у сфері поводження з відходами так і не стала стандартом формування господарського законодавства. Так, прийняття у 2013 р. Закону України "Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини" стало першим етапом щодо формування національного законодавства в цій сфері, а також започаткувало впровадження нових стандартів ведення сільського господарства та виробництва сільськогосподарської продукції. Комплексне розв'язання проблем запровадження органічного землеробства, яке є невід'ємною складовою виробництва такої продукції та сировини, потребує врахування цілої низки чинників господарсько-правового, еколого-правового, адміністративно-правового характеру. Однією з проблем, що перебуває на стику цих підходів, є проблема поводження з відходами, які утворюються в процесі органічного виробництва.

Зауважимо, що важливість цього питання побічно знайшла своє підтвердження в процесі визначення основних принципів виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції (сировини), які закріплюються в ст. 4 Закону України "Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини". Зокрема, серед спеціальних принципів виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції (сировини) п. 3. ч. 2 ст. 4 цього Закону визначено принцип переробки відходів і супутніх продуктів рослинного та тваринного походження для подальшого використання у виробництві продукції рослинного та тваринного походження [2]. Водночас, незважаючи на те, що зазначений принцип було окремо виділено в законодавстві, доводиться констатувати, що його практичне впровадження у процесі формування відповідного законодавства не відбувається.

Так, з метою виконання впровадження стандартів виробництва органічної продукції та сировини Кабінетом Міністрів України було затверджено: "Детальні правила виробництва органічної продукції (сировини) аквакультури", "Детальні правила виробництва органічних морських водоростей", "Детальні правила виробництва органічної продукції (сировини) бджільництва", "Детальні правила виробництва органічної продукції (сировини) тваринного походження", "Детальні правила виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження". Аналіз змісту цих нормативно-правових актів дозволяє зробити висновок, що природоохоронна (екологічна складова) у них фактично не встановлюється, акцент ставиться на вимогах до якості продукції, сировини, обладнання та інших складових, тобто орієнтовані на внутрішні виробничі процеси, а не на зовнішній вплив цієї діяльності.

З одного боку, такий підхід здається виправданим, оскільки, якщо внутрішні виробничі процеси відбуваються за умов відсутності застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів (далі – ГМО), консервантів тощо, то така діяльність має значно менший негативний вплив на екологічний стан, аніж традиційне виробництво, а отже, регулювання вимог до внутрішніх виробни-

чих процесів виступає запорукою мінімізації їх негативного впливу. З іншого боку, не можна не погодитися, що, оскільки встановлення засад виробництва органічної сільськогосподарської продукції, запровадження її стандартів має на меті забезпечення належного функціонування ринку органічної продукції та сировини, а також гарантування впевненості споживачів у продуктах та сировині, маркованих як органічні, то в сприйнятті споживача зазначена продукція має відповідати не тільки стандартам “безпеки”, але й “екологічності”.

Наприклад, відповідно до Статуту Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, термін “сільське господарство” та його похідні включає рибальство, морські продукти, лісове господарство та сировину лісового господарства [3]. Наразі окремих правил у сфері виробництва органічної сировини лісового господарства не розроблено, тому необхідно керуватися загальними правилами для продукції рослинного походження. Однак зазначені правила обмежуються лише декларативною вимогою про те, що: “3. У процесі виробництва органічної продукції її виробник повинен забезпечити: ...використання у виробництві процесів, що не завдають шкоди навколишньому природному середовищу та здоров’ю людей” [4]. Логічним буде висновок про те, що виробник такої продукції має дотримуватися загальних екологічних вимог, що вочевидь є недостатнім. Доречно згадати, що свого часу запровадження мораторію в лісгосподарській діяльності Карпатського регіону супроводжувалось не тільки заборонами рубок (загальні вимоги пов’язані з експлуатацією лісів), але й вимогами технічного характеру, спрямованими на зменшення техногенного навантаження, зокрема запровадженням заготівлі та вивезення деревини лише з використанням колісних і гужових засобів, повітряно-трелювальних установок, а також з відновленням системи вузькоколієк та оптимізацією мережі лісових доріг, розширенням мережі лісовозних доріг з твердим покриттям тощо (спеціальні еколого-господарські вимоги) [5]. Здається, цей підхід мав би стати загальноприйнятим, але під час формування сучасного законодавства він переважно ігнорується, тобто залишає розв’язання проблем поводження з відходами, висловлюючись математичною мовою, “поза дужками”.

Аналогічне становище складається й у сфері виробництва органічної продукції, оскільки відсутність деталізованих вимог у сфері поводження з відходами в частині повторного використання, утилізації та ліквідації виробленої продукції та сировини, упаковки, матеріалів, що використовуються, не дозволяє говорити про належне врахування екологічних вимог. Навряд чи можна вважати органічною (в широкому, споживчому розумінні цього слова) продукцію, що вироблена з дотриманням вимог, але розфасовану в пластикову тару, або цю ж продукцію, вироблену суб’єктами, що використовують у своїй діяльності, не пов’язаній з її виробництвом, технології, що ведуть до утворення небезпечних відходів та не забезпечують встановленого порядку поводження із ними.

Отже, з метою комплексного регулювання відносин у сфері органічного виробництва необхідно розробити уніфіковані правила щодо врахування екологічної складової в процесі господарської діяльності, їх оцінки в процесі сертифікації виробників, а також наслідки їх недотримання у вигляді анулювання відповідного

сертифіката. Зазначене допоможе зробити черговий крок до уніфікації понять “органічна” та “екологічна” продукція.

Ще одним яскравим прикладом, коли диференціація регулювання напрямів господарської діяльності призводить до втрати єдиного еколого-господарського підходу, в тому числі у сфері поводження з відходами, є Закон України “Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною”. Відповідно до цього Закону, “побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною – туша або частини туш забитих, загиблих тварин, сировина та продукти тваринного походження, що не призначені або визнані непридатними для споживання людиною” [6]. Тобто за своїми зовнішніми ознаками побічні продукти тваринного походження є відходами тваринництва, але за духом ст. 3 Закону [6] фактично виведені з-під дії законодавства про відходи: “1. Поводження з побічними продуктами тваринного походження регулюється цим Законом, Законом України “Про ветеринарну медицину”, іншими нормативно-правовими актами України”. При цьому законодавці та особи, які розробляли цей законопроект, посилаючись насамперед на європейський досвід, у Директиві про відходи наголошують, що не всі операції з побічними продуктами тваринного походження підпадають під її дію. Зокрема зазначається, що виняток становлять побічні продукти життєдіяльності тварин, у тому числі перероблені продукти, які призначені для спалювання, поховання або використання для біогазу чи компостування рослин.

Отже, відбувся перекис та перекручення в процесі нормотворчої діяльності, екологічні наслідки яких у подальшому накопичуватимуться за відкладальним принципом, становлячи потенційну загрозу інтересам майбутніх поколінь.

У цьому зв'язку В. В. Костицький зазначав, що свого часу в Україні сформувалася система екологічного права, була переглянута й реорганізована система державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища. Причому ці обидва процеси характеризувалися постійним пошуком оптимуму. Результатом таких пошуків у сфері права стало як завершення формування системи екологічного законодавства, так і започаткування явища, названого автором “еколого-правовим ревізійнізмом”, тобто спробою послабити екологічні вимоги насамперед у сфері економіки на угоду політичним чи іншим інтересам [7, 753].

Саме такий “еколого-правовий ревізійнізм”, або регресні явища, у регулюванні екологічних відносин, на жаль, стають перманентним супутником правового регулювання у сфері поводження з відходами.

Іншим проблемним моментом щодо формування комплексної системи законодавства у сфері поводження з відходами і, як наслідок, створення комплексної інтегрованої системи управління в цій сфері є правове регулювання окремих видів відходів, які визнаються вторинною сировиною. На думку експертів, за високих темпів накопичення відходів виробництва використання вторинної сировини залишається на незмінному рівні – близько 40 %. Взагалі важко аналізувати статистику з використання відходів і вторинних ресурсів, тому що для цього залучають переважно “первинні” відходи, які утворюються на самих підприємствах у технологічному циклі. Навіть за такої статистики відходи вугледобування та вуглезбагачення

використовують на 8 %, а відходи деревообробної промисловості – на 50 %. Так, в Україні утворено сотні великих, середніх і малих техногенних родовищ різних корисних копалин, придатних для промислового освоєння. Потенційна вартість техногенних родовищ, за попередніми розрахунками, обчислюється десятками мільярдів доларів США [8, 112].

Водночас поняття “вторинна сировина” є дещо абстрактною категорією. У Законі України “Про відходи” підкреслюється його залежний, похідний характер від відходів та зв’язок між ними: “відходи як вторинна сировина – відходи, для утилізації та переробки яких в Україні існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови” [9]. Однак на практиці законодавство про вторинну сировину перебуває на початковому рівні й не знаходить свого адекватного відображення в межах законодавства про відходи. Значною мірою це пов’язано з тим, що законодавець так і не зробив чіткого розмежування понять “вторинна сировина” та “відходи виробництва”.

Слід зазначити, що саме поділ відходів на виробничі та побутові (як синоніми також використовуються терміни “відходи виробництва (промисловості)” та “відходи споживання (муніципальні)”) є одним із базових критеріїв для формування законодавства щодо поводження з ними поряд з критерієм їх небезпеки. Крім того, значною мірою етимологія слова “відходи” пов’язана саме із виробничими процесами, на відміну від побутових відходів, до яких застосовувались визначення “сміття”, “нечистоти” тощо. Термін же “відходи” застосовувався, наприклад, у сільському господарстві. Так селяни називали залишки після обмолоту зерна (полову). І. Ф. Бларамберг у своїх “Спогадах” (1872 р.), описуючи процес виробництва солі, зазначав, що після відділення соляного шару його розбивають на брили по 3–5 пудів; дрібні шматки йдуть у відходи і на продаж [10].

Модельний закон СНД “Про відходи виробництва та споживання” (нова редакція) дає таке визначення відходів виробництва: “залишки сировини, матеріалів, речовин, напівфабрикатів, виробів та інших продуктів, що утворилися в процесі виробництва продукції та (або) вироблення енергії або виконання робіт (послуг) і втратили повністю або частково вихідні споживчі властивості; утворені попутні речовини, які не є метою виробництва і не знаходять за своїми характеристиками застосування в технологічному процесі, в тому числі бракована продукція; місткі і розкриті породи, що утворюються при видобутку корисних копалин; побічні і супутні продукти; тверді речовини, що вловлюються при очищенні відведених технологічних газів і стічних вод; сільськогосподарські відходи” [11].

Натомість ані Директива Європейського парламенту та ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 р. “Про відходи та скасування деяких Директив”, а національний Закон України “Про відходи” не містять визначення “виробничі відходи”. При цьому позиція цих двох нормативно-правових актів має між собою досить принципові відмінності. Аналізуючи положення Директиви, можна зробити висновок, що вона переважно базується на комплексному підході до відходів, без виділення їх окремих видів, та оперує поняттями “виробник відходів”, “власник відходів”, “дилер”, “брокер” тощо, в такий спосіб акцентуючись переважно на операціях з ними

та умовами їх здійснення. На відміну від цієї Директиви, Закон України “Про відходи” виробничі відходи хоча й згадує як окремий різновид відходів, однак їх нормативного визначення не дає. Окремі висновки щодо його змісту можна зробити, використовуючи метод “від зворотного” та розглядаючи виробничі відходи як “непобутові відходи”. Саме такий підхід і міститься в Законі, де побутові відходи розглядаються як “відходи, що утворюються в процесі життя і діяльності людини в житлових та нежитлових будинках (тверді, великогабаритні, ремонтні, рідкі, *крім відходів, пов’язаних з виробничою діяльністю підприємств*) і не використовуються за місцем їх накопичення” [9].

Таким чином, у найбільш загальному вигляді відходи виробництва розглядаються як будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробничої діяльності та щодо яких встановлено певні правила поводження з ними.

Природно, що різноманітність видів виробничої діяльності створює певні складнощі щодо створення уніфікованого поняття, а розроблене поняття матиме загальний характер, однак необхідність термінологічного визначення терміна “виробничі відходи” та структурне виділення на його базі масиву законодавства має велике методологічне та системотвірне значення.

Зокрема, це необхідно для розв’язання проблеми дуалістичного характеру відходів, яка проявляється в тому, що, з одного боку, вони являють собою залишки, від яких їх власник повинен позбутись у встановленому законодавством порядку, а з іншого – це часто ресурси, які можуть бути використані в цей момент або в майбутньому, що призводить до диференціацій у законодавстві, не в межах законодавства про відходи, а в межах законодавства, що регулює ті чи інші види діяльності.

Так, наприклад, господарська цінність і низка інших питань щодо необхідності врегулювання податків та митних процедур, а також пов’язаних з ними формальностей обумовили необхідність прийняття у 1999 р. Закону України “Про металобрухт”. Цим Законом закріплено, що “металобрухт – непридатні для прямого використання вироби або частини виробів, які за рішенням власника втратили експлуатаційну цінність внаслідок фізичного або морального зносу і містять у собі чорні або кольорові метали чи їх сплави, а також вироби з металу, що мають непоправний брак, залишки чорних і кольорових металів і їх сплавів” [12]. Однак акцент на вирішенні фінансових питань, запровадження дозвільних процедур тощо спричинили нехтування екологічною складовою такої діяльності, залишення поза увагою статусу металобрухту як відходів. Подальші заходи щодо дерегуляції цієї діяльності призвели до того, що цей Закон взагалі не входить до системи законодавства про відходи, оскільки в ч. 2 ст. 2 “Законодавство про металобрухт” прямо зазначено: “Закон України “Про відходи” не поширюється на відносини, що виникають у процесі здійснення операцій з металобрухтом”.

Таке паралельне будівництво законодавства, поза межами його загальної системи про відходи та поводження з ними, має низку недоліків, які впливають не тільки на логіку побудови, але й на ефективність його застосування. Невипадково фахівці зі сфери екологічного права констатують, що в Україні, всупереч наявним міжнародним світовим тенденціям, концепція формування єдиного екологічного

законодавства й екологізації на його базі масиву національного законодавства, яка активно почала реалізовуватись у 90-х рр. минулого століття, змінилась на протилежний тренд – його подрібнення та подальшу комерціалізацію. Тож дослідники еколого-правових проблем підкреслюють, що в процесі розвитку екологічного права зайва “комерціалізація”, втрата екологічної складової та її єдності призводить до негативних наслідків [13, 82].

Перелік таких ситуацій можна не лише продовжувати, але й прогнозувати їх збільшення до катастрофічних масштабів для еколого-правової науки.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

1. Законодавство у сфері поводження з відходами наразі побудовано еkleктично, не має стрункої системи та перебуває під значним впливом господарського законодавства в частині постійного вилучення зі сфери його регулювання різних видів потоків відходів шляхом створення для них самостійного правового режиму.

2. Формування наскрізних інтегрованих цілей та принципів поводження з відходами не стало обов’язковою умовою формування господарського законодавства, що призводить до відкладення розв’язання проблем поводження з відходами, а також до їх накопичення, що, своєю чергою, з урахуванням акумулюючого ефекту в подальшому матиме значний негативний екологічний ефект та потребуватиме збільшення капіталовкладень і витрат, пов’язаних з усуненням цього негативного ефекту.

3. Ефективність національного законодавства про відходи безпосередньо залежить від якості нормативного закріплення цілої низки понять, зокрема наповнення юридичним змістом поняття “виробничі відходи” й розмежування на його базі поняття “вторинна сировина” або “вторинні ресурси”, запровадження в національне законодавство поняття “потоки відходів” та формування ринкових засад поводження з ними.

Список використаних джерел:

1. Directive 2008/98/EC of the European parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives [Електронний ресурс] // Official Journal of the European Union. – 2008. – L 312/3. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0098&from=EN>

2. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини : Закон України від 03.09.2013 р. № 425-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 20–21. – Ст. 721.

3. Про прийняття Статуту Продовольчої та сільськогосподарської організації Організації Об’єднаних Націй : Закон України від 25.11.2003 р. № 1334-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 51 (ч. 1). – Ст. 2649.

4. Детальні правила виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.2016 р. № 587 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 71. – Ст. 2390.

5. Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону : Закон України від 10.02.2000 р. № 1436-III // Офіційний вісник України. – 2000. – № 10. – Ст. 364.

6. Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною : Закон України від 07.04.2015 р. № 287-VIII // Офіційний вісник України. – 2015. – № 37. – Ст. 1109.

7. Костицький В. В. Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.06 / Костицький Василь Васильович. – К., 2003. – 772 с.

8. Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку [Електронний ресурс] / за ред. В. Шевчука. – 2007. – 186 с. – Режим доступу : 77.121.11.22/ecolib/4/33.pdf

9. Про відходи : Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 483.

10. Жирнов Е. Триумф соли / Е. Жирнов // Коммерсантъ Деньги. – 2010. – № 8. – С. 53.

11. Модельный закон об отходах производства и потребления // Информационный бюллетень Межпарламентской ассамблеи государств – участников СНГ. – 2007. – № 41. – С. 337.

12. Про металобрухт : Закон України від 05.05.1999 р. № 619-XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 21. – Ст. 937.

13. Гетьман А. П. Екологічне право: роздуми про його витоки та перспективи розвитку / А. П. Гетьман, В. А. Зуєв // Проблеми законності. – 2017. – Вип. 137. – С. 75–91.